

но аморфного і неорганізованого світогляду викристалізуються базові принципи його організації. Ці принципи є орієнтирами, котрі задають стратегію захисту тих основних цінностей, завдяки яким філософія права набуває універсальної сили правового значення. Адже попри усю розмаїтість історичних контекстів і правових традицій, право завжди захищає людину. Тому на відміну від конкретної системи права, яка захищає певні національні, корпоративні тощо цінності, а отже і різні світогляди, філософія права формує свої власні, універсальні для всіх людей і культур світоглядні засади.

Калюжна Юлія Іванівна

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології
Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ЇХ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ.

Формування професіонала у навчальному процесі вищої школи є складним та різноплановим процесом. Він передбачає формування системи фахових та психолого-педагогічних знань, засвоєння суті та змісту сучасних педагогічних технологій і навичок їх практичного застосування. Проте не менш важливим є ознайомлення студентів з широким колом новітніх наукових досягнень, яке значною мірою пов'язане з їх самостійною пізнавальною діяльністю. Саме тому актуальним завданням вищої школи сьогодні є формування активної життєвої позиції юнацтва, спрямованості на самостійний пошук важливих проблем у професійній діяльності та шляхів їх оптимального розв'язку. У сучасній психолого – педагогічній літературі вказуються суттєві протиріччя, які можуть гальмувати реалізацію цього завдання [1 ; 4; 5].

Насамперед, це суттєве протиріччя між тенденцією педагогів до управління пізнавальною діяльністю молоді і прагненням самої творчої особистості до самоуправління. Воно обумовлюється необхідністю викладачів сформувати у молоді стандарти виконання системи професійних дій, яка наштовхується на опір таким впливам з боку творчо обдарованих студентів. Таким чином вони демонструють прагнення спиратися передусім на власний досвід та пізнавальні потреби і можливості. Педагогами така тенденція молоді часто розцінюється як недбалість чи недисциплінованість. Друге протиріччя навчального процесу у вищій школі полягає у тому, що у переліку навчальних задач, які пропонуються студентам, переважають такі, що мають індивідуальний характер. Проте сьогодні важко уявити професійну діяльність, яка б не передбачала співпрацю з оточуючими у виробничому середовищі та формування навичок колективної

творчості. Таке протиріччя окреслює необхідність формування соціальних навичок творчої особистості, оскільки її мотиви поведінки, інтереси та емоційні реакції не завжди поділяються іншими членами студентської групи. Окрім цього, суттєвим протиріччям є і те, що творчі здібності у побутовому розумінні часто ототожнюються із знаннями особистості. Саме тому акцент у навчанні робиться на формуванні системи знань студента, а тому його творчий потенціал переважно оцінюється за здатністю здійснювати аналіз та синтез у процесі мислення, робити досконалі узагальнення засвоєного матеріалу, застосовувати теоретичні дані на практиці. Проте ознаками творчості є здатність продумувати нові ідеї та поєднання розгорнутої мисленнєвої діяльності з творчою уявою. Отже, існує необхідність розробки навчальних завдань для студентів, спрямованих на розвиток не тільки їх пізнавальної, а й творчої активності.

Розвиток творчого потенціалу майбутнього фахівця має передбачати водночас особливу педагогічну діяльність викладачів вищої школи з урахуванням особливостей творчої особистості у юнацькому віці і спеціально організовану навчальну активність самого студента, яка створювала б широкі можливості як для самостійного пізнання, так і для реалізації групової взаємодії у подальшій праці. При цьому важливого значення набуває організація самостійної навчально – пізнавальної діяльності студентів, яка б створювала оптимальні умови для розвитку їх творчого потенціалу. Значну роль при цьому відіграє інтерактивне навчання, що базується на взаємодії людей у процесі пізнання. У діяльності викладача центральне місце займає не окремих індивід, а група взаємодіючих особистостей, що стимулюють і активізують мисленнєву діяльність один одного. Це – модель спілкування особистостей у реальній спільній творчій діяльності, спрямованій на розв'язання завдань пошукового, проблемного характеру. Виходячи з аналізу сучасних дидактичних концепцій [2; 3; 4; 7; 8], можна вирізнити такі характеристики інтерактивного навчання. По-перше, у своїх організованих формах воно є активною діяльністю самих студентів. Викладач є лише координатором дій учасників, підкреслюючи цим можливість їх самостійного пізнання. При цьому кожний суб'єкт діяльності водночас постає і предметом, і результатом навчання, оскільки набуває нових знань та умінь, розвиває власні можливості та нові ціннісні орієнтації у контексті своєї професійної діяльності. По-друге, однією з основних ознак інтерактивного навчання є те, що одиницею такої пізнавальної діяльності є навчальна задача, розв'язання якої спрямовано не на зміну предмета, а на перетворення самого суб'єкта завдяки забезпеченню умов для ефективного оволодіння ним способами навчальних дій. Інтерактивне навчання виступає могутнім засобом інтеріоризації знань учасників, тобто перенесення навчальних дій у систему власних знань, особистісних переконань майбутнього професіонала. Цим забезпечується внутрішнє їх прийняття, усвідомлення їх практичної цінності та формування дієвих

мотивів їх професійного використання. На основі аналізу ознак інтерактивного навчання, можна окреслити основні вимоги до його організації.

Перш ніж організувати інтерактивне навчання, необхідно змодельовувати його кінцевий результат. Це має відображати модель особистості професіонала, який закінчив процес засвоєння матеріалу саме в інтерактивному процесі. Зрозуміло, що таке моделювання має здійснюватися у межах навчального плану з урахуванням мети заняття, задач, засобів та процедур їх розв'язання. Навчальний матеріал необхідно орієнтувати на реальний рівень підготовленості студентів, їх інтереси, потребу у знаннях. Це дозволяє вчасно скоректувати навчальні задачі, надати їм актуальності і тим самим максимально включити молодь у їх розв'язування. Для цього доцільно здійснювати попереднє усне або письмове опитування студентів з приводу зацікавленості тими чи іншими психолого-педагогічними проблемами з певної тематики, оскільки вони можуть бути основою для розробки навчальних задач для спільного обговорення.

Однією з основних умов організації інтерактивного навчання є його проблемність, тобто засвоєння знань шляхом подолання труднощів, що створюються навчальною проблемою. Створення навчальної проблеми – це окреслення протиріч між відомим та невідомим, що стимулює до встановлення прихованих в умові задачі зв'язків та відношень. Проблема її вимагає не лише пошуку і знаходження відповіді, але і доведення її правильності. При цьому отримання прямої відповіді можна знайти лише на основі попередньо отриманих знань у ході спільної інтелектуальної діяльності, а результатом буде засвоєння теорії, способу дії, принципу або норми. Важливою умовою інтерактивного навчання є аналіз негативного досвіду. Зазвичай у процесі пізнання чи практичної діяльності людина допускає різнопланові помилки, які має навчитися попереджувати. Тому до складу навчальних задач для інтерактивних занять можуть входити вивчення і аналіз помилок, допущених у різних типових для роботи фахівця ситуаціях. Деякі завдання можуть передбачати забезпечення помилок з боку учасників з подальшим аналізом їх причин (відсутності певних знань чи досвіду). При цьому студенти мають визначити закономірність помилок та розробити оптимальну тактику розв'язку задачі. Інтерактивне навчання передбачає постійне поновлення матеріалу, його поповнення новими, актуальними фактами, новими елементами у структурі заняття тощо. Цими прийомами долається адаптація до нового та згасання уваги до проблеми. Тому у науково-методичних посібниках рекомендується не проводити кілька аналізів схожих ситуацій на одному занятті, наочність використовувати тоді, коли в ній виникає необхідність, не застосовувати кілька разів один і той – же метод стимулювання активності студентів.

Інтерактивне навчання має створювати надійну базу для діяльності педагога у майбутніх можливих професійних ситуаціях. Тому при підборі навчальних задач пріоритет віддається тим, що враховують перспективи

і труднощі сучасного навчально-виховного процесу у школі та проблеми, пов'язані з ними.

Ефективність інтерактивних занять має контролюватися засобами перевірки знань та вмінь у вигляді опитування, тестової перевірки тощо. Отож, забезпечується, з одного боку, контроль засвоєння навчального матеріалу та його якості, а з іншого – своєчасна корекція пізнавального процесу.

Організація інтерактивного навчання майбутніх вчителів з урахуванням цих умов є могутнім засобом активізації не лише пізнавального інтересу до педагогічних проблем, але і запорукою формування їх творчого потенціалу, самостійності та продуктивності здійснення професійної діяльності у подальшому житті.

Список використаних джерел

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи . Київ, 2006. 384 с.
2. Малихін, І.Г. Павленко, О.О. Лаврентьева, Г.І. Матукова. О.В. Методика викладання у вищій школі . К.: КНТ . 2014. 262 с.
3. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі . Київ. 2007. 232 с.
4. Педагогіка вищої школи: Навч.посібник / за. ред.. З.Н. Курлянд . Київ . 2005. 399 с.
5. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи . Київ, 2006. 320 с.
6. Семиченко В.А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека . К.: Миллениум. 2004. 521 с.
7. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності . Київ. 2004. 335 с.
8. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі . Київ , 2000. 210 с.